

Да ли ико верује да амерички антиракетни штит у Пољској и Чешкој није уперен против Русије, него је намењен отклањању, евентуалне, нуклеарне претње од стране Северне Кореје, Ал Каиде и Талибана? Да ли је заиста неко веровао да признање независности Косова неће послужити као преседан, односно подстрек и окидач за низ сличних потеза широм света? Да ли збиља ико мисли да је Михаил Сакашвили инокосно донео одлуку о нападу на Јужну Осетију и да је сасвим случајно за тај напад изабран баш дан отварања олимпијаде у Пекингу? Да ли у пројектованом ширењу НАТО пакта на Украјину и Грузију ико види жељу за ширењем демократије на исток, а не, на пример, привођење крају процеса „заокруживања Русије“ и покушај успостављања контроле над нафтним и гасним путевима из каспијског региона и средњег истока?

Не, нико нормалан, просечно интелигентан и минимално обавештен не верује ни у једну од наведених актуелних мантри званичне америчке политике. И тврдим да то неће озбиљно тврдити чак и они којима се не допадају импликације које мање-више директно следе из горњих питања. Једино ће, можда, покушати мало да релативизују закључке, кажу како је то „све политика“ и, евентуално, указивати на сличне поступке, реторику и недоследност на другим странама.

И заиста, манипулација, лаж и превара саставни су део политике од кад је света и века. Но, не заборавимо да модерна либерална демократија већ више од два века обећава промену таквог стања, и повремено је изгледало као да ту промену збиља и носи. Али данас се можда јасније него пре неколико деценија види да модерно доба, експанзија јавности и појава најразличитијих средстава масовних комуникација не само да у том погледу нису ништа суштински променили него су политици силе и лажи само наденули лепша имена („спиновање“, „пропаганда“ и „политички маркетинг“) и пружили јој нове, доскора неслућене технолошке могућности. Ипак, када се пређе нека критична маса у погледу количине лажи манипулација постане бесмислена и изокреће се у своју супротност. Отприлике као милошевићевска ТВ пропаганда којој пред крај више нико није веровао чак ни у оним ретким тренуцима када је говорила истину. И премда знам да ће то звучати јеретички, рекао бих да је у овом тренутку уверљивост и убељивост америчке политичке реторике у светском јавном мњењу отприлике аналогна оној коју је имала Милошевићева почетком деведесетих година. Другим речима, у њу се верује још само из глупости, инерције или интереса.

На голој лажи и обмани се тешко може водити дугорочна и стабилна политика. Чак и озлоглашени Макијавели у својим упутствима владару о томе како да дође и опстане на власти вели да је пожељно да делује као да је праведан и поштен – без обзира што није неопходно да заиста и буде такав. Али данашњи владари, како глобални, тако и већина ових локалних, Макијавелија су давно превазишли. Наиме, они као да се више не труде чак ни да делују праведно и поштено. И то тешко да може проћи без икаквих последица.

Но, није ли ово моје уверење само хуманистички рецидив (погрешног!?) старомодног васпитања и сумњивог древног наука да је „правда јача него сила“, да се злочин и лаж

не исплате и да ће починиоце лоших дела, пре или касније, стићи заслужена казна на овом или оном свету? Наравно да то делује наивно, поготово данас и поготово када се формулише у овако архаичном облику. Али ствар је ипак мало конкретнија од обичне утопије и опипљивија од пуког хуманистичког оптимизма.

Можда се данашња Србија ту чини као неки изузетак, али, озбиљно говорећи, сем у некој мрачној орвеловској антиутопији, лаж и бахатост увек, пре или касније, изазивају побуну, отпор и реакцију. Систематско потцењивање и понижавања постсовјетске Русије од стране запада довело је на крају до успостављања власти коју, уз понеки (не)частан изузетак, чине људи којима је, како је то пре неколико година формулисао један луцидни (западни) посматрач, „ипак више стало до државе него до личног богатства“. И управо доводи до неке врсте отржења светског јавног мњења. Шта би запад сада дао за то да у Кремљу види бар неког налик Јељцину – или макар Михаилу Горбачову?! И неће бити да разлог тог жала лежи у „угрожавању демократије“ од стране актуалног руског руководства. Тешко да је Јељцин, по било ком критеријуму гледано, био већи демократа од Медведева и Путина. Али није угрожавао планетарну супремацију САД и није ништа предузимао да спречи свеопшту пљачку и арчење руских природних богатстава.

Демократија, са и без наводника, била је деценијама моћно оружје у рукама САД и можда један од два-три одлучујућа фактора који су допринели победи запада у хладном рату. И зато је хабање и компромитација самог појма демократије у рукама – нарочито – две последње америчке администрације (односно, огољено сводјење „демократије“ на оно што су „интереси Америке“) и планетарно губљење поверења у „морално лидерство САД“ далеко већи и потенцијално погубнији неуспех Сједињених Држава него војни или политички пораз неког њиховог сателита, или привремени губитак неког кавкаског или балканског упоришта. Паметнији међу америчким стратезима то већ увиђају.

Добро, али где смо ми, односно, где је Србија у читавој овој причи? Засада нигде. Али не зато што, као што кажу циници, „за разлику од Руса, ми немамо атомску бомбу“, већ зато што још увек чекамо на политичку гарнитуру која ће више волети отаџбину него паре и власт.